

Horaci als països catalans

La primera dedicació a Horaci que coneixem als països catalans és l'edició a Cervera de les *Odes*, deguda al jesuïta Josep Juvenç. En el Renaixement, en general, l'interès per Horaci no comença fins al s. xvi, quan la cultura catalana ha entrat ja en franca decadència. En canvi, en la Renaixença l'afecció a Horaci es manifesta ja des del primer moment. El mallorquí Josep Forteza publica a *Gay Saber* (núm. 16, any I) la traducció de l'oda *Otium divos*. Traductor més ben intencionat que no pas afortunat del líric llatí és Joan Sardà, qui té una sèrie de traduccions publicades a *Gay Saber* i al *Calendari català*. Joan Planas i Feliu ha traduït més acceptablement l'oda *Delicta maiorum inmeritis lues* (*Gay Saber*, núm. 19, any 4). En els Jocs Florals de Barcelona de l'any 1881 la Diputació de Tarragona va oferir un premi a la millor versió catalana poètica horaciana. Guanyà el premi Joan Montserrat i Archs amb la traducció de l'oda *Quid dedicatum*. La versió és de llenguatge ja aleshores excessivament arcaic. Artur Masriera i Colomer (amb una versió de l'oda *Beatus ille*) i el ja esmentat Joan Planas i Feliu guanyaren els accèssits. L'any 1906 el mallorquí Gabriel Alomar dedica a Menéndez Pelayo una versió molt bella, superior a les anteriors, del *Carmen saeculare* i de dues odes breus del primer llibre (I, 30, 38). L'any 1910 Antoni M. Fàbregas tradueix la *Epistola ad Pisones* en hendecasyllabs poc acceptables. La "Biblioteca de Autores Griegos y Latinos" va publicar, en els seus quaderns II, III, IV, V, VI una sèrie de versions dels epodes d'Horaci a les distintes llengües peninsulars. Les catalanes són degudes a diversos traductors, al ja esmentat Artur Masriera, catedràtic de l'Institut de Reus, a Lluís Gispert Casellas, a Jordi Olivar i Daydí, a Carles Badia Malagrida, a Agustí Cots, a Francesc Matheu, a Rafel Oliver, a Jaume Bofill i Matas i a Frederich Rahola. La qualitat d'aquestes traduccions és desigual, i el conjunt és mediocre; només els dos traductors esmentats en últim terme mereixen més consideració. La màxima empresa traductora d'Horaci és la d'Isidre Vilaró i Codina, *Obres de Q. Horaci*, Barcelona, 1922, que conté *Odes*, *Epodes*, *Cant Secular* i l'*Epistola ad Pisones*. El traductor empra versos regulars catalans i moltes vegades una rima rigorosa, que el forcen de tant en tant a solucions massa lliures del difícil text horacià; tret això, encara avui es llegeix amb gust aquesta versió fàcil i desimbolta. L'horacianisme ateny a Catalunya un moment culminant amb les *Horacianes* del canonge de la seu de Palma de Mallorca Miquel Costa i Llobera, el qual sabé incorporar prodigiosament l'esperit d'Horaci a les seves pròpies odes, qualificades per Menéndez Pelayo com un dels fruits màxims de l'horacianisme de tots els temps. La Fundació Bernat Metge va iniciar fa anys una versió d'Horaci, vol. I *Sàtires* i *Epístoles* a càrrec de Mn. Llorenç Riber i Isidre Ribas. La versió és acceptable, però donada l'exceptional importància d'Horaci en la literatura llatina i fins i tot en la universal, el volum resulta pobre en el seu conjunt per la manca d'aquell rigor filològic que s'imposa en obres d'aquesta mena.

MANUEL BALASCH